

Факторът Кирил Сребренников - многото истини

доц. д. н. Петя Александрова

Кой е Кирил Сребренников?

Роден е през 1969 година в Ростов на Дон. Руски театрален и кинорежисьор, от 2012 година до сега художествен ръководител на авангардно артпространство "Гогол център" в Москва. Известен е с нестандартните си постановки ("Метаморфози", "Идиоти", "Мъртви души", "Кой в Русия живее добре", "Кафка"), заснел е 6 игрални филма ("Изобразявайки жертва", "Юриев ден", "Измяна", "Дневникът на убиеца", "Ученик"), един документален, четири сериала.

Първоначално след Ростов в Москва Сребренников не е добре приет (което артистично е трансформирал в постановката си "Обикновена история"). Присмиват му се за предизвикателния вид и огромната шуба, с която ходи - твърде екстравагантно, граничи със снобизъм. Започва в рекламата и случайно се среща с драматурга Алексей Казанцев, който му предлага да постави пиесата на Василий Сигарев "Пластелин". Седем режисьори вече са я отказали, но Сребренников приема предизвикателството и ето резултатът¹:

През следващите години поставя на сцените на Театрите "Пушкин", "Съвременник", Мариински. Той интерпретира класически произведения ("Еснафи", "Лес", "Опера за пет пари"), сътрудничи със съвременните драматурзи Олег и Владимир Преснякови ("Тероризъм", "Изобразявайки жертва"), Михаил Кононов ("Голата пионерка"). Създава си име и през 2005 е забелязан от Олег Табаков, който го кани да работи в неговия театър.

По пиесата "Изобразявайки жертва" Сребренников снима филм, в който участват актьорите Юрий Чурсин, Марат Башаров, Александър Илин, Лия Ахеджакова и т.н. и получава основните награди на националния фестивал "Кинотавър" и на италианския Festa del Cinema. През 2007 вечно търсещият Сребренников се пробва в ново амплуа - като водещ на предаването "Другото кино" по канал ТВ-3.

Заедно с Чулпан Хаматова, Евгени Миронов и Роман Должански е активен участник в организирането на фестивала за съвременно изкуство "Територия", на който е артистичен директор. В периода 2011-2014 е художествен ръководител на проекта "Платформа" към Центъра за съвременно изкуство "Винзавод".

През 2012 излиза на екран филмът му "Измяна", включен в конкурса на Венецианския кинофестивал. Същата година Серебренников става художествен ръководител на Московския драматичен театър "Гогол", който през 2015 преформатира в "Гогол център". Там поставя най-хитовите си заглавия: "Обикновена история", "Мъртви души", "Машината Мюлер", "Кой на Русия живее добре", "Кафка" и други. Включва и редовен показ на филми, концерти, лекции и отворени дискусии в новото пространство.

През 2016 заснема "Ученик", който очаквано е отбелязан в Кан и на "Кинотавър". Следва проектът с френската фирма за коняк Remy Martin, част от по-общия международен кинопроект "One Life / Live Them" - за хора, които се опитват, при това с успех, да се реализират в няколко сфери едновременно. За годишнината на Шекспир поставя във "Винзавод" своя версия на "Сън в лятна нощ".ⁱⁱ

В какво е обвинен?

На 23 май 2017 полиция нахлува в "Гогол център", а на 22 август Серебренников е обвинен за мошеничество в особено крупни размери и е поставен под домашен арест до 19 януари 2018.ⁱⁱⁱ Става дума за разхищаване на 68 милиона рубли (равняващи се на милион евро) от държавния бюджет в периода 2011-2014. Сумата е била предоставена от София Апфелбаум от името на Министерството на културата за реализация на проекта "Платформа", продуциран от "Седма студия" във "Винзавод". Това е серия от артистични акции, включваща спектакли, пърформанси, концерти, изложби, които, според обвинението, не са били реализирани. Във фейсбук започва подписка между тези, които са присъствали на спектакъла "Сън в лятна нощ", който уж не бил реализиран, а парите били просто изхарчени.

Първоначално обвинението е към бившата главна счетоводителка Нина Масляева, но при нейните показания за съучастници са привлечени освен Кирил Серебренников, по това време артистичен директор на проекта "Платформа", също и бившият генерален продуцент на "Седма студия" Алексей Малобродски, бившият генерален директор на трупата Юри Итин, а също и продуцентката Екатерина Воронова.

На всички участници има запор върху имуществото, при Серебренников става дума за жилище, автомобил и около 60000 евро от хонорарите му в чужбина. На 9 ноември защитата обжалва запора върху имуществото. Домашният арест също е обжалван с молба да бъде разрешено на Серебренников, на когото е отнет международният паспорт, поне да довърши в рамките на Русия двата проекта, по които работи. Става дума за документалния му филм "Лято" за легендарния певец Виктор Цой, основно сниман в Петербург, и за постановката в Большой театър на спектакъл за Нуреев.

Истини и полуистини

Русия има многовековна традиция на отношенията власт - изкуство, които приличат на един безкраен джаз, пълен с импровизации все върху едни и същи теми: надмощие, унижение, респект, привличане, надхитряне, горделивост и т. н. Като фундамент в българския контекст може да ни послужи великолепната книга на Цветан Стоянов "Геният и неговият наставник" за Победоносцев и Достоевски. Съветската система рафинира и малтретирането, и заиграването с хората на изкуството. Новата власт на Владимир Путин съвсем естествено поема тази мрачна щафета.

Защо точно Серебренников е на мушката? Той винаги е бил обвиняван в две неща: в скандалност и елитарност на спектаклите си и в антипутиновски настроения.

Заради тези фактори и артистичния си талант Серебренников има огромно влияние върху руските интелектуални среди, а в Русия те не са нито малобройни, нито незначителни. Общественото мнение се влияе силно от авторитети от творческия елит - Серебренников е сред флагманите на бохемата. Но не на безгрижната бохема, а на политически, социално и творчески ангажираната. Филмите му

триумфират по националните и световните фестивали, но основната му и най-ярка изява си остават спектаклите.

През 2010 той поставя на сцена криминалния роман "Около нулата" ("Околоноля"), написан под псевдоним, за чийто автор е набещдаван сивият кардинал на Кремъл Владислав Сурков (директор на администрацията на Путин). Постановката разкрива продажната същност на властта и демонстрира метаморфозите на човека под влиянието ѝ.^{iv} Да бъдат спирани или забранявани негови постановки вече е немислимо - това би предизвикало международен скандал, а примерът на Солженицин е трън в очите на управляващите.

След като през август започват гоненията и обвиненията срещу него, за повечето артисти и обществени фигури става въпрос на чест да бъде защитен. Над 60 евродепутати от Брюксел се подписват в негова защита, отделно писмо пишат Кейт Бланшет, Йелфриде Йелинек, Фолкер Шльондорф, Томас Остермайер, лично президентът на Германия Щайнмайер взема отношение и разговаря с Путин. На 30 октомври Путин е принуден да се изкаже и да декларира уважението си към режисьора. Но твърдо заявява, че задържането на Серебренников не е по политически, а по финансови причини. Не пропуска да спомене, че много хора му се обаждат по този повод (президентът на Германия, директорът на Ермитажа и т.н.)^v. С изявление излиза и Светият синод, който се оправдава, че московският епископ Тихон не е внушавал на Путин нищо нито срещу филмите, нито срещу спектаклите на Серебренников, както разпространяват медиите - изказването на епископа срещу серебренников е с давност от 2012 година и само за постановката на "Танхойзер".

На 3 ноември следва обратна реакция от артистичните среди: излизат номинираните спектакли за националната награда "Златна маска" и в списъка, въпреки ареста, фигурира Серебренников с три номинации: постановката му "Ахматова. Поема без герой" в категорията "най-добър режисьор" и "Чаадски" - в категориите "най-добър режисьор" и "художник по костюмите". И това въпреки че миналата година Серебренников и другият авангарден режисьор Константин Богомолов бяха номинирани, но се оттеглиха от "Златна маска" в знак на политически протест - заради вмъкването в журито на хора от Министерството на

културата, които грубо се намесват в независимостта на работата на фондацията. На сайта на "Гогол център" могат да се видят готовите да попечителстват, включително и с финансова гаранция, сред руския артистичен, но и олигархичен свят^{vi}.

С какво толкова дразни Серебренников - всъщност дали само властта? Мнозина са му обръщали внимание, че е следен, дори келнерите в ресторантите са го предупреждавали за това. Много не само зрители, но и театрали не разбират неговите екстремистки методи и стил. Други го обвиняват в конюнктурност, защото без конкурс и едва на 40 става директор на театър "Гогол", прекалено апетитно предложение, а той вместо верноподаничество на своя глава превръща театъра в "Гогол център" и прави там каквото си иска, а зрителите се тълпят и международните турнета ваят. Режисьорът афишира позицията, че спектаклите се правят не за "абстрактните те", а за "конкретните ние".

Всички са единодушни - спектаклите му действат като шамари, скандализират с насилие, секс, ирония, държат в напрежение. Никита Михалков споменава, че не може човек, който се подиграва на зрителите, да очаква след това съчувствие от същите тези зрители, когато го арестуват. Всъщност може, ако неукротимите изстъпления на Серебренников, пълни с неуморна енергия и агресивна фантазия, те карат да се замислиш. Странните и неочаквани образи на сцената, фантасмагорични, ужасяващи, разпищолени, саркастични - са покана за пречистване. Руски патент на деструктивизъм от путиновата епоха.

ⁱ <https://www.youtube.com/watch?v=GPbFHuWsOaI>

ⁱⁱ <https://uznayse.ru/znamenitosti/biografiya-kirill-serebrennikov.html>

ⁱⁱⁱ

https://news.rambler.ru/incidents/38260666/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink

^{iv} <https://www.youtube.com/watch?v=1IZKvpsk6RI>

---

^v <https://www.vedomosti.ru/politics/articles/2017/09/05/732374-putin-delo-serebrennikova>
^{vi}

[https://news.rambler.ru/crime/38181050/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more
&utm_source=copylink](https://news.rambler.ru/crime/38181050/?utm_content=rnews&utm_medium=read_more&utm_source=copylink)

Откъси за гледане:

"Пластилин"

<https://www.youtube.com/watch?v=GPbFHuWsOaI>

"Около нулата"

<https://www.youtube.com/watch?v=1IZKvpsk6RI>

"Мъртви души"

<https://www.youtube.com/watch?v=G8W8qddfNRo> - тизер

"СЪН В ЛЯТНА НОЩ"

<https://www.youtube.com/watch?v=G-Hzmuy4434>